

PvdA Verkiezingsprogramma Provinciale Staten Noord-Holland 2023-2027

Samen werken aan een zekere toekomst

Inleiding

We schrijven dit verkiezingsprogramma op een moment dat er nogal wat aan de hand is in de wereld en in ons land. Er vindt een gruwelijke oorlog plaats in Oekraïne, die ook voor Nederland grote gevolgen heeft. Inflatie neemt snel toe en brengt steeds meer mensen in de financiële problemen. In Nederland is sprake van een groot woningtekort, zijn de gevolgen van klimaatverandering duidelijk merkbaar en gaat de kwaliteit van de leefomgeving van veel inwoners achteruit. Door al deze zaken staat de bestaanszekerheid van veel mensen onder druk. De provincie Noord-Holland zal moeten bijdragen aan oplossingen voor deze uitdagingen. Oplossingen beginnen voor de PvdA bij mensen in dorpen en steden. Voor hen, maar ook met hen, moet er aan deze oplossingen gewerkt worden. Dit verkiezingsprogramma geeft een overzicht van wat wij als PvdA zien als goede plannen en oplossingen.

Bij deze oplossingen zijn de volgende vragen belangrijk. Wat hebben mensen in buurten, dorpen en steden nu en in de toekomst nodig om in fatsoenlijke omstandigheden te kunnen leven en om zich verder te kunnen ontwikkelen? Hoe kan de provincie daaraan bijdragen? Hoe doen we dat nu meer mensen vertrouwen verliezen in politiek en overheid? Dit vraagt een manier van samenwerken die dichterbij onze inwoners staat en in verbinding met gemeenten en regio's. Hoe houden we hierbij rekening met de grote verschillen in onze provincie? Denk alleen al aan deze uitersten: de provincie kent de grootstedelijke omgeving Amsterdam, maar ook de landelijke omgeving in het noorden van Noord-Holland. De PvdA vindt het landelijk en het stedelijk deel van de provincie even belangrijk.

Met veel Noord-Hollanders gaat het goed, maar dat geldt helaas niet voor iedereen. Er is ook in Noord-Holland een steeds sterkere tweedeling zichtbaar in de leefomstandigheden van inwoners. Voorbeelden: tweedeling tussen mensen die een huis hebben en mensen die daar alleen maar van kunnen dromen, tweedeling tussen mensen die in zonnepanelen kunnen investeren en mensen die in een tochtig huurhuis de energierekening omhoog zien vliegen, tweedeling tussen mensen die iedere tien minuten op de metro kunnen stappen en mensen die de laatste buurtbus uit het dorp zien vertrekken. Deze tweedeling groeit: de kloof wordt groter tussen mensen die zichzelf heel goed kunnen redden en de mensen voor wie het (over)leven steeds ingewikkelder wordt. De PvdA vindt het schandalig dat dit kan in een land als Nederland. Iedereen in Nederland verdient een goed bestaan.

De PvdA Noord-Holland ziet werken aan bestaanszekerheid als de belangrijkste opdracht voor de komende vier jaar. Noord-Holland is van ons allemaal, dus zal de provincie Noord-Holland ook moeten werken voor ons allemaal. In dit verkiezingsprogramma zijn onze plannen te lezen over hoe we de tweedeling kunnen tegengaan en hoe de provincie moet werken aan oplossingen voor alle bovenstaande uitdagingen.

Bij alle plannen die wij als PvdA hebben, staan '**kernwaarden**' centraal, waarmee wij bekijken of onze (en andermans) plannen/oplossingen volgens ons ook goede plannen/oplossingen zijn. Deze kernwaarden zijn drie basisvoorwaarden die altijd in orde

moeten zijn voor de mensen in Noord-Holland. Deze kernwaarden/basisvoorwaarden zijn (1) bestaanszekerheid, (2) leefbaarheid en (3) duurzaamheid.

1. **Bestaanszekerheid.**

De bestaanszekerheid van veel mensen komt steeds meer onder druk te staan. Voor steeds meer mensen blijken een goed en betaalbaar huis, passend werk of onderwijs, een betaalbare energierekening, een dorp of wijk waar je samen met je buurtgenoten prettig leeft en woont, moeilijk te bereiken. Dat is zorgelijk, want voor elk mens zijn deze omstandigheden belangrijk voor een goed en prettig bestaan.

2. **Leefbaarheid.** De afgelopen tien jaar heeft het beleid van de overheid sterk in het teken gestaan van het stimuleren van een goed draaiende economie. Hoe belangrijk dit ook is, dit mag nooit ten koste gaan van de gezondheid van mensen en de leefbaarheid in dorpen en steden. Tata en Schiphol zijn voorbeelden van bedrijven waarbij geld belangrijker bleek dan de gezondheid van mensen en de leefbaarheid van de omgeving waarin mensen wonen. De PvdA doet er alles aan om dit te voorkomen, door meer te kijken naar leefbaarheid/gezondheid. De mens staat bij de PvdA altijd centraal.

3. **Duurzaamheid.** Onze natuur en ons klimaat zijn in gevaar. We moeten nu maatregelen nemen om de provincie leefbaar te houden, voor onze kinderen en voor de generaties daarna. De provincie zal moeten zorgen dat er door organisaties en inwoners wordt overgeschakeld op duurzame energie, duurzame landbouw en op een duurzame economie. De PvdA vindt het belangrijk dat iedereen deze veranderingen financieel aankan. Je kunt nu eenmaal niet groen zijn als je aan het einde van de maand rood staat.

In dit verkiezingsprogramma is te lezen hoe de PvdA Noord-Holland wil dat de provincie zich inzet, op alle verschillende gebieden waar de provincie een rol heeft. Veel van die gebieden overlappen elkaar of hangen samen. Zo is het realiseren van goede en nieuwe woningen niet los te zien van alle milieumaatregelen die genomen moeten worden, hoe de omgeving waarin woningen staan prettig leefbaar zijn, en/of van de vraag hoe dorpen en steden en nieuwe woonwijken bereikbaar blijven. Veel van de verschillende paragrafen in dit programma vertonen dus enige overlap. Om de samenhang zo duidelijk mogelijk tot uitdrukking te laten komen, is de volgende indeling gehanteerd:

1. Zeker zijn van **duurzaam en betaalbaar wonen**
2. Zeker zijn van een **gezonde leefomgeving**
3. Zeker zijn van **goed ruimtegebruik**
4. Zeker zijn van **goed bereikbare dorpen en steden**
5. Zeker zijn van goede **oplossingen voor de klimaatproblemen**
6. Zeker zijn van een **toekomstbestendige economie**
7. Zeker zijn van **eerlijk werk voor iedereen**
8. Zeker zijn van **voldoende kwalitatief goede voorzieningen voor cultuur en sport**
9. Zeker zijn van **vitale dorpen en steden**
10. Zeker zijn dat **iedereen betrokken wordt**
11. Zeker zijn van **toereikende financiën**

Onze plannen en oplossingen

1. Zeker zijn van duurzaam en betaalbaar wonen

Iedereen heeft recht op een goed en betaalbaar huis. Voor veel mensen is het echter niet mogelijk om een huis te huren of kopen. Denk aan veel starters, jongeren en jonge gezinnen, maar ook ouderen, die geen (passender) huis kunnen krijgen of die nu in huizen wonen van slechte kwaliteit. Daarom moeten er snel meer huizen worden gebouwd. Deze huizen moeten duurzaam, energiezuinig en waar mogelijk energieneutraal zijn. Dit is hard nodig voor het klimaat, maar ook worden woonlasten hierdoor lager, zodat woningen betaalbaar worden en blijven. De PvdA wil dat ook bestaande woningen duurzaam worden en minder energie gebruiken. Door betere isolatie nemen zowel de CO₂-uitstoot als de energiekosten af.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Recht op een betaalbare woning. In oktober 2022 heeft de Rijksoverheid woningbouwafspraken met de provincie Noord-Holland gemaakt. Om de woningnood te verlichten moeten in Noord-Holland voor 2030 ruim 180 duizend woningen gebouwd worden, waarvan twee op de drie betaalbaar moet zijn. Als het gaat om betaalbaar wonen zijn wij ambitieuzer dan dat. Wij vinden dat van de nieuwe woningen tenminste 80% betaalbaar moet zijn. Tot en met 2030 zorgen we in het betaalbare deel van het woningbouwprogramma voor tenminste:
  - 72 duizend sociale huurwoningen;
  - 36 duizend middenhuur woningen;
  - 36 duizend betaalbare koopwoningen.
2. In bouwprogramma's geven we focus aan starters, ouderen en aandachts-groepen. Door woningen te bouwen voor ouderen zorgen we voor doorstroming en helpen we ook starters en gezinnen aan een fijne(re) woning.
3. Wij ondersteunen plannen voor alternatieve en experimentele woningbouw die combinaties van wonen en zorg mogelijk maken.
4. Op plekken waar nieuwe buurten komen zorgen we voor een mix van starters, gezinnen, ouderen en aandachtsgroepen. We zetten in op levendige en groene buurten met goede voorzieningen.
5. We stimuleren de bouw van woningen in de buurt van hoogwaardig openbaar vervoer. Dit doen we door als provincie meer middelen vrij te maken voor het succesvolle programma Bereikbare Steden. Zo zorgt de woningbouw niet alleen voor meer verhuizingen, maar ook voor minder extra auto's op de weg.
6. Om onze ambities waar te maken sluiten we woonakkoorden met de gemeenten. We verwachten daarin niet dat elke gemeente hetzelfde percentage betaalbare woningen bouwt. We gaan bouwen aan een ongedeelde provincie. We spreken af dat gemeenten met minder dan 30% sociale huurwoningen tot en met 2030 tenminste 60% sociale huur opnemen in hun bouwprogramma, tenzij minder nodig is om uiterlijk in 2030 30% sociale huur in de woningvoorraad te bereiken.
7. We zorgen ervoor dat dit echte sociale huurwoningen zijn met een behoorlijke oppervlakte en die op lange termijn betaalbaar zijn. Bij grote voorkeur komen de

- woningen in beheer van woningcorporaties of not for profit collectieven zoals wooncoöperaties.
8. We verwachten veel van gemeenten, maar helpen ze ook om deze taak te volbrengen door financieel bij te dragen, te helpen met expertteams, afspraken met de Rijksoverheid en creatieve oplossingen.
  9. Vanuit het perspectief van woningnood en leefbaarheid is verdichting van lintbebouwing in principe toegestaan.
  10. De PvdA streeft naar gemengde wijken, die bestaan uit 40% sociale huur.
  11. Het beleid ten aanzien van bouwen binnen de rode contouren (niet-binnenstedelijk bouwen) wordt heroverwogen. Hierbij wordt onder meer bezien of en hoe de gemeenten meer eigen afwegingsruimte kan worden gegund. Bovendien wordt ingezet op het bevorderen van natuur-inclusief bouwen en bio-diverse wijken.
  12. De provincie beoogt meer ruimte te bieden voor innovatieve woonvormen, zoals tiny houses, flexwoningen, erfdelen en woningdelen. Het provinciaal beleid zal op dit punt worden geëvalueerd en waar nodig worden heroverwogen.
  13. Het aantal dak- en thuisloze mensen is in de afgelopen tien jaar schrikbarend toegenomen. De provincie zet zich er via de woonakkoorden voor in om dakloosheid in de provincie in 2026 te halveren en in 2030 op te lossen. De grotere gemeenten staan daarmee voor een ongekende opgave en kunnen dit niet alleen. Alle gemeenten dragen bij aan de oplossing en daarom nemen we een taakstelling per gemeente op in de woonakkoorden. Om ervoor te zorgen dat iedereen de zorg en ondersteuning krijgt die gewenst is en om gemeenten te helpen, investeren we in hulpverleners en mensen met ervaringskennis.

2. Zeker zijn van een gezonde leefomgeving

De PvdA wil de komende vier jaar bereiken dat de leefomgeving voor mensen gezonder wordt. Dat betekent dat de provincie de Noord-Hollanders beschermt tegen gevaarlijke uitstoot en geluidsoverlast van bedrijven en van wegverkeer, vliegtuigen en schepen, en zorgt dat mensen leven in een omgeving die een gezonde leefstijl mogelijk maakt.

De PvdA vindt strikte milieuvorwaarden voor bedrijven erg belangrijk, met name maatregelen die gezondheidsschade voorkomen. Waar mogelijk zullen de milieuvorwaarden in al bestaande milieuvergunningen worden verbeterd. Als dit echter niet kan, omdat we daar als provincie niet over gaan, zullen we samen met bewoners knokken voor betere milieuregels bij de Rijksoverheid en bij de EU. Verder zal de provincie goed blijven controleren of bedrijven zich aan bestaande milieuvorwaarden houden.

We willen dat de omgeving waarin mensen leven, een gezonde, actieve leefstijl stimuleert. Het is vooral belangrijk de omgeving aantrekkelijk in te richten met wat wel kan en wat stimulerend werkt om gezonder te gaan leven, met veel groen en goede fiets- en voetpaden.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Naast klimaat en milieu is ook gezondheid een vast onderdeel dat getoetst wordt voordat vergunningen aan bedrijven worden verleend.

2. De luchtkwaliteit verhogen en geluidsoverlast terugdringen
3. Stimuleren alle gemeenten in Noord-Holland om het 'Schone Lucht Akkoord' te ondertekenen. Zo werken we samen om de advieswaarden van de WHO (Wereld Gezondheidsorganisatie) voor 2030 te halen.
4. Vergunningen die aan bedrijven gegeven zijn, worden door de provincie opnieuw bekeken en verbeterd waar dat mogelijk is.
5. Voor bedrijven is in Noord-Holland in de toekomst alleen plaats als die schoon en groen werken.
6. Inwoners blijven betrekken bij het meten en analyseren van de luchtkwaliteit.
7. Ondersteunen van initiatieven door gemeenten, inwoners en organisaties die bijdragen aan een gezonde leefomgeving.
8. Blijven investeren in goede en voor iedereen toegankelijke recreatievoorzieningen. Er moet (meer) genoten kunnen worden van stilte en natuur. Maar ook moet er ruimte zijn voor (sport)evenementen en festivals.
9. Maatregelen die zorgen dat vakantie- en recreatieparken voor iedereen toegankelijk zijn, ook voor mensen met minder geld.
10. Meer bijdragen aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Zo moeten sport en cultuur meer worden gestimuleerd, denk hierbij aan lagere tarieven bij sportclubs en lagere tarieven voor culturele uitjes.
11. Vaststellen wat de basisvoorwaarden zijn voor leefkwaliteit. Inwoners moeten aanspraak kunnen maken op die basisvoorwaarden.
12. Maatregelen nemen om het gebruik van openbaar vervoer, elektrische auto's en de deelfiets te stimuleren.
13. Noord-Hollanders stimuleren om minder vaak en minder kilometers met de auto te rijden en de max. snelheid waar mogelijk te verlagen, ook en juist -samen met Rijkswaterstaat- op de Rijkswegen, mede voor een betere luchtkwaliteit en voor de verkeersveiligheid.
14. De luchtvaart moet haar bijdrage leveren aan de klimaatdoelstellingen die de regering voor 2030 heeft gesteld.

3. Zeker zijn van goed ruimtegebruik

In Noord-Holland staan we voor grote uitdagingen in verband met het klimaat, energie, wonen en landbouw. Daarom is te verwachten dat het Nederlands landschap, ook stedelijk, grootschalige verbouwing te wachten staat. In een provincie waar ruimte schaars is, betekent dit nogal wat. Hierbij is een grote rol voor de overheid weggelegd. Als dit wordt overgelaten aan de vrije markt, is het altijd de sterkste die wint. En dat is niet in het belang van de inwoners van Noord-Holland. Bij het verdelen van de schaarse ruimte staat voor de PvdA het welzijn van mensen voorop. Hoe zorgen we ervoor dat onze ruimtelijke ordening het welzijn van inwoners versterkt? Wat is goed voor de samenleving?

Ons Noord-Hollands landschap is prachtig en uniek. De provincie doet heel veel om de kwaliteit ervan te beschermen. Dat ons landschap zal (en moet) veranderen, is **echter** niet te voorkomen. Verandering hoeft niet per se een verslechtering te betekenen: dat is wat de provincie zal moeten laten zien. Het is niet erg als (stedelijk) landschap verandert, zolang het maar mooier en kwalitatief beter wordt dan het was. Zo wil de PvdA dat de ruimte waarin mensen leven en recreëren, zo ingericht wordt dat die ruimte op meerdere manieren

gebruikt kan worden. De provincie heeft als belangrijke opdracht om de verschillende, grote uitdagingen in samenhang aan te pakken. Denk hierbij aan uitdagingen op het gebied van woningbouw, economie, landbouw, recreatiemogelijkheden en natuur.

Hoewel Noord-Holland relatief verstedelijkt is, bestaat nog altijd de helft van de provincie uit landbouw- en natuurgebied. De PvdA vindt zowel de natuur als de agrarische sector van groot belang. De agrarische sector is niet alleen belangrijk voor onze voedselzekerheid, maar ook voor het behoud van het typische Noord-Hollandse landschap. Er liggen in Noord-Holland grote kansen om verbeteringen aan te brengen voor zowel de landbouwsector als voor de natuur. Er moet dan echter in de komende jaren wel een omslag plaatsvinden naar grondgebonden landbouw, biologische landbouw, en het minder intensief gebruik van grond. In de landbouw ligt de nadruk te veel op bedrijfs groei en het behalen van winst. Met scherpere vergunningverlening en natuurherstelprogramma's moet de provincie ervoor zorgen dat de biodiversiteit verbetert en dat de kwaliteit van het Noord-Hollands landschap behouden blijft.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Waar nodig de leiding nemen om problemen op te lossen en ruimtelijke ontwikkelingen te stimuleren.
2. Gemeenten hebben een 'wijkwethouder'. Analoot stellen we een 'gebiedsgedeputeerde' in. Elke gedeputeerde wordt verantwoordelijk voor een deel van de provincie en bewaakt de samenhang in het beleid voor dat gebied.
3. Waar stedelijke ontwikkeling wordt toegestaan, wordt ook geïnvesteerd in natuur en groenontwikkeling.
4. Er moeten veel woningen worden gebouwd. Waar mogelijk doen we dat binnenstedelijk. Daar waar het niet anders kan zorgen we voor goede landschappelijke inpassing.
5. Bij nieuwe ontwikkelingen zorgen we voor voldoende ruimte voor water, zowel om overtollige regenval op te vangen, maar ook voor verkoeling tijdens warme perioden.
6. We staan geen bebouwde omgeving toe op plekken die nu ook al nauwelijks droog te houden zijn.
7. We maken het 'Natuur Netwerk Nederland'-programma uiterlijk in 2027 af. In het programma draait het om het tegengaan van versnippering, het verbinden van gebieden, en het daardoor creëren van een robuuste ecologische hoofdstructuur.
8. We houden vast aan de doelstelling om de stikstofuitstoot in 2030 met minstens de helft te verminderen. Dit pakken we integraal aan door per gebied te bekijken wat er nodig is. Dit moet worden aangevuld met ambitieuze doelstellingen aangaande bodemdaling en waterkwaliteit.
9. We willen schoon water waar je veilig in kunt zwemmen.
10. De industrie gebruikt in plaats van drinkwater alleen gezuiverd water.
11. We pakken zeker ook de grootste vervuilers aan.
12. Intensieve veehouderij ontmoedigen we. Dit betekent onder andere dat er geen nieuwe megastallen gebouwd mogen worden.
13. We stimuleren bedrijven die omschakelen naar milieuvriendelijke en duurzame landbouw. Onder andere door aanpassing van het Pachtbeleid. Dit geldt ook voor natuurbeheer door boerenbedrijven.

14. We bezien hoe we het boeren gemakkelijker kunnen maken hun verdienmodel te diversifiëren, door bijvoorbeeld een kinderopvang of een camping op hun terrein te beginnen.
15. Het natuurbeheer wordt uitgebreid met extra aandacht voor de weidevogels, zoals het “Actieplan Grutto”.
16. In het beleid hebben we generiek aandacht voor het welzijn van dieren. Dit betekent dat onze plannen wat betreft milieu niet ten koste gaan van de levenskwaliteit van de dieren in Nederland.
17. We nemen, in overleg en samenwerking met boeren, maatregelen die op (middel)lange termijn zorgen voor een betere bodemkwaliteit. Zo kan de bodem meer CO2 opnemen (beter voor het klimaat).
18. Gebruik van bestrijdingsmiddelen in de agrarische sector brengen we verder terug. We stimuleren, samen met bollenteeltbedrijven, de ontwikkeling van biologische bollenteelt.
19. Verkorten van de productieketens. Doel is dat elke inwoner duurzaam geteelde groente en fruit kan kopen die uit de regio komt.
20. Veel natuurgebieden worden omringd door landbouwgebied. We zetten waar mogelijk in op het creëren van bufferzones rond beschermde natuurgebieden, waarin extensief geboerd wordt met veel aandacht voor biodiversiteit. Zo maken we de natuurgebieden ecologisch robuuster terwijl er nog steeds ruimte is voor agrarische activiteit.

4. Zeker zijn van voor iedereen goed bereikbare dorpen en steden

Noord-Holland staat voor grote uitdagingen om alle Noord-Hollanders betere mogelijkheden te geven om elkaar te ontmoeten, om naar werk, school, sport, winkel of cultuur te gaan en om het vervoer van goederen duurzaam en betrouwbaar mogelijk te maken. Waar nieuwe woonwijken worden gebouwd wordt ontsluiting met OV en fiets direct geregeld. De bevolkingsgroei vergroot de exploitatiemogelijkheden voor bestaande en nieuwe OV verbindingen en vergroot zo het aanbod voor iedereen. Samen met werkgevers wordt het woon-werkverkeer vervangen door OV of groepsvervoer. De provincie neemt verantwoordelijkheid om autoluwe steden en dorpskernen toch toegankelijk te houden voor regiobewoners door goede fietsverbindingen en extra OV. Het zakelijk MKB- verkeer en goederentransport krijgt prioriteit door het sterk terugdringen van het particulier autogebruik.

Zoals afgesproken in het Regionaal OV Toekomstbeeld Noord-Holland Flevoland 2040 (nov.2019) is een schaa sprong van het OV urgent om o.a. klimaat- en woningbouwdoelen te halen en de substantiële verandering van autogebruik naar lopen, fietsen en OV te ondersteunen. Voor de periode 2023-2027 wordt een taakstellende verandering afgesproken die het mogelijk maakt in 2030 dat Noord-Holland zijn bijdrage levert aan de in het Klimaatakkoord afgesproken vermindering van 8 miljard autokilometers in het woon-werkverkeer.

Goede bereikbaarheid is voor iedereen van groot belang. Alle inwoners van Noord-Holland moeten de mogelijkheid hebben om schoon, betaalbaar en veilig te kunnen reizen, voor hun werk, of om deel te nemen aan sociale en maatschappelijke activiteiten.

Daarnaast leidt deelname aan het verkeer elk jaar helaas nog tot veel slachtoffers. Dat aantal moet omlaag! Daarom moet de provincie investeren in veilige voorzieningen voor verkeer, maar ook moet er actie worden ondernomen om veilig gedrag van mensen in het verkeer te stimuleren.

Omdat deelname aan het verkeer steeds duurder wordt, is het niet meer voor elke inwoner vanzelfsprekend om te kunnen reizen. Deze zogenaamde 'vervoersarmoede' groeit. Ook zijn vervoersmogelijkheden voor een groeiende groep mensen niet beschikbaar. Denk alleen al aan de situatie dat sommige plaatsen heel goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer, terwijl andere plaatsen helemaal niet makkelijk te bereiken zijn. De PvdA vindt dat de provincie vervoersarmoede moet tegengaan en dat vervoersmogelijkheden voor iedereen beschikbaar moeten zijn.

Het beheer en onderhoud van bestaande wegen, maar ook het realiseren van nieuwe plannen vraagt grote investeringen. De komende jaren zullen keuzes gemaakt moeten worden, zowel financieel als in projecten, om Noord Holland bereikbaar te houden en de klimaatdoelstellingen te realiseren.

Dat doet de provincie in samenwerking met het Rijk, de gemeenten en met de Vervoersregio Amsterdam.

Natuurlijk moet er ook geïnvesteerd worden in bestaande wegen. Om plaatsen in Noord-Holland echter goed bereikbaar te houden en om de klimaatdoelstellingen te halen, zal er naast de auto meer gebruik gemaakt moeten worden van het openbaar vervoer, de fiets en vervoer over water. Dat vraagt grote, maar noodzakelijke investeringen.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor beheer en onderhoud van bestaande verkeersvoorzieningen
2. Samen met de andere vervoersautoriteiten wordt een krachtige lobby georganiseerd naar de Rijksoverheid om de afgesproken verandering van vervoer te realiseren. Essentieel daarbij is een forse verhoging van de BDU gelden/Provinciefonds om voor 2030 een schaa sprong van het regionaal openbaar vervoer mogelijk te maken.
3. Blijvend investeren in vormen van 'slimme en schone mobiliteit, zoals
4. Vervoer van deur tot deur; (hoe kom je van je huis bij de bushalte/station en hoe kom je van bushalte/station op de plaats van bestemming)
5. Intelligent verkeersmanagement en navigatie; (slimme verkeerslichten die doelgroepen voorrang geven)
6. Deelgebruik van vervoersmiddelen, ondersteund door digitale diensten die reserveren en boeken per slimme telefoon mogelijk maken, te ondersteunen. Aanbieden van deelvervoer wordt zo gereguleerd dat toegankelijkheid, betaalbaarheid en zorgvuldig gebruik van de openbare ruimte is gegarandeerd.
7. Elektrisch vervoer en de voorzieningen om elektrische vervoersmiddelen snel en makkelijk op te kunnen laden.
8. Realisatie van vulpunten voor vervoersmiddelen die op waterstof rijden.

9. Veilige verkeersvoorzieningen en voorlichting, en onderwijs dat bijdraagt aan veiliger gedrag in het verkeer.
10. Samen met gemeenten werken aan regionale mobiliteitsagenda's.
11. Samen met bedrijven werken aan slimmer en schoner vervoer van goederen op de weg en water.
12. Blauwe golf van de beroepsvaart waardoor schepen minder hoeven te wachten voor een brug.
13. Investeren in betere knooppunten voor openbaar vervoer in combinatie met woningbouw en overige voorzieningen.
14. Beter en meer vervoer op maat, en onderzoek naar andere mogelijkheden van openbaar vervoer.
15. Samen met werkgevers, werknemers vaker thuis te laten werken, gespreid te laten reizen (verschillende werktijden hanteren) en georganiseerd via groepsvervoer te laten reizen.
16. Bestrijding van vervoersarmoede, door openbaar vervoer goedkoper te maken en te zorgen dat er keuze is uit verschillende mogelijkheden voor vervoer.
17. Meer gebruik van de fiets en investeren in/subsidiëren van meer en betere voet- en fietspaden, goede fietsenstallingen met bijbehorende service bij knooppunten voor openbaar vervoer en in centra van steden en dorpen.
18. Het bereikbaar houden van Noord Holland. Hiervoor zetten we in op minder mobiliteit, andere vormen van mobiliteit, maar zal er ook geïnvesteerd moeten worden in bestaande en nieuwe infrastructuur, o.a. onderstaande plannen zullen verder uitgewerkt moeten worden:
  - De verbinding van de A8 met de A9: is niet alleen belangrijk voor de leefbaarheid in Zaanstad Noord maar ook een belangrijke ontbrekende schakel in het Noord Hollandse netwerk.
  - Broek in Waterland: voor de leefbaarheid in Broek in Waterland en de doorstroming op de N247.
  - De doorstroming in Den Helder: de doorstroming in Den Helder naar de boot naar Texel en de havens/marine is slecht en moet aangepakt worden. De komende jaren onderzoeken we de realisatie van een nieuwe brug om het verkeer eerder te spreiden.
  - Verschillende spoorverbindingen rondom Amsterdam: om de doorstroming op het spoor nationaal, regionaal en lokaal te verbeteren blijft de provincie het doortrekken van de metro naar Hoofddorp en de verbinding van Sloterdijk met het centraal station ondersteunen.
19. Voor meer coördinatie tussen provincie en VRA en voor bundeling van deskundigheid in de sturing van de OV concessies komt er een gezamenlijk ambtelijk OV bureau, naar het voorbeeld van Groningen/Drenthe.

5. Zeker zijn van goede oplossingen voor de klimaatproblemen

De gevolgen van klimaatverandering worden ook in Noord-Holland steeds duidelijker. Niets doen om die gevolgen te verminderen, is geen keuze. De kwaliteit van leven voor veel inwoners in dorpen en steden dreigt door klimaatverandering af te nemen. Ook voor de leefkwaliteit van generaties na de onze dragen wij verantwoordelijkheid. Hittestress, wateroverlast, maar ook de gevolgen van de energietransitie raken iedereen. Vooral de

mensen die minder te besteden hebben, zullen dure maatregelen niet kunnen betalen. De PvdA vindt het heel belangrijk dat 'klimaatarmoede' wordt voorkomen. De PvdA komt op voor mensen die financieel in de problemen komen door alle kosten van de energietransitie en andere maatregelen tegen klimaatverandering.

De provincie moet haar verantwoordelijkheid nemen door de nationaal afgesproken klimaatdoelen te halen. Dat betekent o.a. dat de provincie het isoleren van woningen voortvarend aanpakt, en dat er wordt geïnvesteerd in de opwekking van 'schone' energie en in mogelijkheden om energie op te slaan. Verder dient de provincie maatregelen te nemen om hittestress te voorkomen en om goed om te kunnen gaan met de gevolgen van heftige regenbuien (zgn. 'clusterbuien').

De provincie en de waterschappen maken samen een actieplan om het water schoner te maken om in 2027 te kunnen voldoen aan de zgn. 'Europese Kaderrichtlijn Water'.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Elke inwoner van Noord-Holland moet de kosten en gevolgen van de energietransitie aankunnen. Je kunt niet groen zijn als je rood staat. Iedereen moet het isoleren van zijn of haar woning of bedrijf kunnen betalen. Dat geldt ook voor het plaatsen van zonnepanelen. Om dit voor iedereen betaalbaar te maken, gaan we in samenwerking met gemeenten en met bedrijven op zoek naar goede oplossingen voor alle inwoners van de provincie met extra ondersteuning en voorlichting voor minder redzame inwoners.
2. Gebruik van groene waterstof voor gebruik in de industrie en de transportsector.
3. De Provincie stelt samen met de eigenaren, vakbonden, Rijksoverheid en omwonenden een plan op om de staalfabriek in IJmuiden binnen tien jaar om te vormen tot een groen en duurzaam staalbedrijf. De huidige cokesfabriek gaat op korte termijn dicht.
4. Iedereen moet gebruik kunnen maken van alternatieve energiebronnen, zodat ook op deze manier energiearmoede tegengegaan kan worden.
5. We blijven investeren in maatregelen voor een beter milieu. Denk hierbij aan duurzame oplossingen als het plaatsen van windmolens en het aanleggen van zonneparken.
6. Een verbod op de uitstoot van warmte. Restwarmte moet worden hergebruikt.
7. We kiezen voor geïntegreerde energieoplossingen, zoals nieuwe geluidschermen langs wegen die energie opwekken.
8. Bomen koelen af en nemen CO₂ op. We ontwikkelen daarom een provinciaal bomenplan. Voor iedere boom die gekapt wordt, komen twee bomen terug.
9. De veenweidegebieden in Noord-Holland verkeren in een noodsituatie bezien vanuit het klimaat: ze zakken steeds verder weg en stoten door oxidatie veel CO₂ uit. Daarmee levert het veen een negatieve bijdrage aan klimaatverandering, terwijl het risico op overstroming en verzilting steeds groter wordt. De provincie stelt samen met de waterschappen HHNK en AGV een heldere Strategie Veenweidegebied op, vergezeld van een concreet actieplan. Hierbij wordt het uitgangspunt 'functie volgt peil' gevolgd: het grondwaterpeil moet worden aangepast aan wat de bodem in het gebied nodig heeft en niet kunstmatig laag worden gehouden om bijvoorbeeld intensievere landbouw mogelijk te maken. Waar mogelijk wordt bovendien gewerkt aan herstel van de ecologie van het veenweidegebied.

10. Dat er een provinciaal groen energiebedrijf (PGEB) komt dat er voor zorgt dat er binnen de provincie een maximale oogst van zonne- en windenergie wordt gerealiseerd door in samenspraak met gemeenten en lokale initiatiefnemers op, en aan, gebouwen en waar elders mogelijk een maximaal aantal zonnepanelen wordt geïnstalleerd. Het PGEB levert de geogste energie aan de gebruikers van de gebouwen en aan omwonenden tegen kostprijs.
11. We onderzoeken of de provincie fossiele reclame kan verbieden. Daarnaast stimuleren we alle gemeentes in de provincie om fossiele reclame te weren. Ook doen we een oproep richting de landelijke overheid om een wet aan te nemen die fossiele reclame verbiedt.

6. Zeker zijn van een toekomstbestendige economie.

Noord-Holland zal snel moeten verduurzamen en vergroenen, dat is iedereen duidelijk. Alleen het plaatsen van windmolens, isoleren van woningen en uitbannen van fossiele brandstoffen zijn echter niet voldoende. Er zullen grenzen moeten worden gesteld aan economische groei. Dat moet om vervuiling tegen te gaan en om de productiecapaciteit te beperken. Immers, groei is nooit gratis: iets of iemand betaalt de prijs.

Een voorbeeld: de energietransitie houdt in dat we een enorme inspanning zullen moeten leveren om volledig te kunnen omschakelen naar schone energiebronnen. Is het dan verstandig om bijvoorbeeld nieuwe, grote datacenters aan te trekken, die in hun eentje meer energie opslurpen dan de hele stad Amsterdam? De energietransitie vraagt om keuzes: wekken we groene energie op voor onze huishoudens of bouwen we honderd extra windmolens voor het opslaan van YouTube filmpjes.

Ook het toenemende gebruik van zoetwater leidt tot zo'n vraag. Is het klakkeloos blijven leveren van steeds meer water aan de industrie wel verstandig en haalbaar nu we steeds meer te maken krijgen met droogte in de zomers? Gebruiken we ons zoetwater voor het 'vernatten' van de veengebieden, om daling van de bodem en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, of voor het kweken van bloembollen?

Het draait eigenlijk steeds om het volgende. Moet het kleine Nederland het willen om, naast de eigen inwoners, ook de rest van Europa of soms zelfs de hele wereld te bedienen? Driekwart van onze landbouwopbrengst is voor de export, maar liefst een derde van alle Europese datacenters staan in Nederland. Is dit echt goed voor de economie? Zeker niet voor het milieu en de beperkte ruimte in Nederland/Noord-Holland.

De PvdA wil dat de provincie zuinig omgaat met het Noord-Hollandse landschap en wil dat de provincie de leefbaarheid van mensen in steden en dorpen voorop stelt. Daarom is de PvdA kritisch op ons gebruik van ruimte, energie en water. Niet iedere vorm van economische groei helpt ons uiteindelijk vooruit. De tijd is voorbij dat alle economische groei maar moet kunnen.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. We werken vanuit de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' (SDG Sustainable Development Goals). We stimuleren beleid en projecten die bijdragen aan deze doelen.
2. We stimuleren economische ontwikkelingen alleen nog als die bijdragen aan een klimaatneutrale samenleving (duurzaamheid) waarin hergebruik van stoffen (circulariteit/recycling) plaatsvindt.
3. We ontwikkelen een plan om industrie en boerenbedrijven zuiniger om te laten gaan met zoetwater.
4. We ondersteunen en stimuleren vernieuwingen die bijdragen aan het klimaat en aan de leefbaarheid.
5. Voor de toekomst van de IJmond worden meerdere scenario's voor economische ontwikkeling onderzocht, waarbij de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' (SDG Sustainable Development Goals) een rol spelen als criteria waarop deze scenario's worden beoordeeld.

7. Zeker zijn van eerlijk werk voor iedereen

Voor elk mens is het hebben van een baan de basis voor zelfstandigheid. Er is nu volop werk voor veel mensen. Toch lukt het veel mensen niet om aan een baan te komen. Ondanks veel vacatures, staan er nog steeds veel mensen langs de kant. De PvdA in Noord-Holland heeft zich de afgelopen jaren hard ingespannen om hier iets aan te doen, bijvoorbeeld door het onderwijs beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt. Omdat we zien dat mensen daardoor sneller aan een baan komen, willen we dit versterken. De PvdA wil dat het onderwijs nog beter aansluit op allerlei beroepen.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Samen met werkgevers, onderwijs en andere organisaties verbetert de provincie structureel de aansluiting tussen het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt. Omscholing, stages of leerplekken worden door de provincie gestimuleerd.
2. Opdrachten besteden we alleen uit aan organisaties met fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en we stellen een duidelijke grens aan het maximale percentage flexwerkers.
3. Arbeidsdiscriminatie gaan we actief tegen.
4. Arbeidsmigranten moeten verzekerd zijn van goede huisvesting en goede arbeidsvoorwaarden.
5. Stimuleren van diversiteit en inclusiviteit op de werkvloer. De provincie geeft zelf het goede voorbeeld.
6. Afspraken met werkgevers over betere arbeidskansen en gerichte scholing voor laaggeletterden, jongeren, zij-instromers en nieuwkomers op de arbeidsmarkt.

8. Zeker zijn van voldoende kwalitatief goede voorzieningen voor cultuur en sport

In Noord-Holland moet iedereen kunnen deelnemen aan het leven in de samenleving. Daarvoor is een goede taalbeheersing heel belangrijk. Alleen met een goede beheersing van het Nederlands kun je contacten met anderen leggen, je talenten ontplooiën, werk vinden, je weg vinden in de vele regels die in Nederland gelden, of je inbreng leveren bij discussies. De PvdA ziet daarbij een belangrijke rol voor de bibliotheek. Niet alleen kan de bibliotheek dienen als ontmoetingsplek. Ook kan de bibliotheek bijdragen aan de aanpak van laaggeletterdheid, het vergroten van leesplezier, het versterken van (digitale) vaardigheden en het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling.

Verder zijn cultuur, sport en erfgoed belangrijk. Cultuur, sport en erfgoed verbinden mensen, ze raken mensen en ze geven plezier. Daarom moeten cultuur, sport en erfgoed voor iedereen toegankelijk zijn.

Sport en bewegen zijn goed voor de gezondheid, dragen bij aan de ontwikkeling van jongeren en zorgen voor behoud van vitaliteit van mensen. De PvdA wil dat de provincie meer energie steekt in (meer en betere) sportvoorzieningen en in een omgeving voor mensen die uitnodigt tot meer bewegen.

Dit gaan we er voor doen en zetten we op in:

1. Behoud van goed bereikbare, toegankelijke en kwalitatief hoogstaande bibliotheekvoorzieningen. Bibliotheken dienen geletterdheid te bevorderen, leesplezier te stimuleren, contacten met de digitale overheid te ondersteunen, (digitale) participatie te stimuleren en stimuleren dat mensen zich een leven lang blijven ontwikkelen.
2. Een meerjarig 'aanvalsplan laaggeletterdheid'. Dat plan wordt samen met ProBiblio uitgewerkt.
3. Cultuuronderwijs op basisscholen en op vmbo-scholen wordt voortgezet en verbeterd. Daarbij zal specifiek aandacht zijn voor muziek- en theateronderwijs.
4. In overleg met gemeenten ervoor zorgen dat jongeren uit een gezin met een laag inkomen kunnen deelnemen aan het lokale en regionale sport- en cultuuraanbod.
5. Onderzoeken mogelijkheden om cultuur en musea voor specifieke groepen toegankelijker te maken, bijvoorbeeld mensen met een beperking.
6. Subsiëren culturele activiteiten en sportactiviteiten met een landelijke, provinciale of regionale uitstraling.
7. Ondersteunen talentontwikkeling in cultuur en sport.
8. Meer landschapskunst in de openbare ruimte.
9. Subsiëren verduurzaming van voorzieningen/gebouwen voor cultuur en sport. Ook worden die voorzieningen/gebouwen toegankelijk(er) gemaakt voor mensen met een beperking.
10. Samen met gemeenten werken aan meer en betere sportvoorzieningen op regionaal niveau. Dat moet leiden tot een divers en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor alle inwoners, en een leefomgeving van mensen die tot meer bewegen uitnodigt.
11. Een netwerk van sportverenigingen opzetten die kennis hebben van en ervaring hebben met het toegankelijk(er) maken sportvoorzieningen voor deelnemers met een beperking.

12. Een provinciaal steunpunt voor eigenaars en gebruikers van cultureel erfgoed. Via het steunpunt moeten er o.a. informatie en tips beschikbaar komen over de financiering van herbestemming, onderhoud en verduurzaming van de panden.

9. Zeker zijn van vitale dorpen en steden

Als sociaaldemocraten geloven wij in de kracht van de gemeenschap. Daarom vinden we het zorgelijk dat er in dorpen en steden steeds minder voorzieningen zijn voor de inwoners. Waar bedrijven wegtrekken, de laatste winkels en scholen sluiten, en de bus uit het straatbeeld verdwijnt, vertrekken uiteindelijk ook veel inwoners, en verdwijnt de gemeenschapszin. De achterblijvers die, om wat voor reden dan ook, niet in staat zijn om ook op zoek te gaan naar beter leefbare plaatsen, voelen zich vaak in de steek gelaten en raken teleurgesteld. Gemeenten kunnen de (gevolgen van de) problemen van deze mensen vaak niet alleen oplossen. Het is ook niet heel doeltreffend als gemeenten dat alleen moeten doen. Daarom moeten ook het Rijk en de provincies verantwoordelijk zijn en bijdragen aan oplossingen. Waar iemand ook woont, iedereen moet gebruik kunnen maken van een basisniveau aan voorzieningen, of het nu het om sport, cultuur of goed openbaar vervoer gaat. De PvdA wil dat de provincie de komende vier jaar, in overleg met gemeenten en met inwoners, vaststelt hoe dit basisniveau er precies uit zou moeten zien. Samen met de gemeenten stelt de provincie een plan op hoe het aantal voorzieningen kan worden verbeterd in de regio's waar dat nodig is.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Noord-Holland is een van de provincies die het minste uitgeeft aan cultuur, sport en aan andere maatschappelijke voorzieningen. In de komende vier jaar willen we meer investeren in maatschappelijke voorzieningen en om die te ondersteunen c.q. te stimuleren.
2. We dragen, indien nodig, bij aan verduurzaming van dorpshuizen, sportvoorzieningen en culturele voorzieningen.
3. We nemen het initiatief om, samen met bewoners en gemeenten, een plan te maken voor de verbetering van het niveau van basisvoorzieningen voor alle inwoners van Noord-Holland. In dat plan staat wat het basisvoorzieningenniveau zou moeten zijn en hoe dat niveau per regio kan worden verbeterd.

10. Zeker zijn dat iedereen betrokken wordt

Vertrouwen in de politiek zal er alleen zijn als Noord-Hollanders begrijpen en voelen dat politici en bestuurders besluiten nemen die in hun belang zijn of in het belang van hun kinderen/de generaties na hen. Het lijkt er helaas op dat veel inwoners juist een steeds grotere afstand voelen ten opzichte van de politiek en de overheid. Daardoor wordt het draagvlak van inwoners voor genomen besluiten steeds kleiner, terwijl het omgekeerde nodig is. Juist nu we in de komende jaren voor grote uitdagingen staan, is draagvlak en vertrouwen van inwoners in de overheid/politiek des te belangrijker.

Daarom wil de PvdA o.a. dat de provincie start met de instelling van een zogenaamd 'burgerberaad'. Het burgerberaad bestaat uit inwoners uit onze provincie die met elkaar de belangrijke vragen en uitdagingen bespreken die voor/in de provincie belangrijk zijn. In het burgerberaad kunnen alle zaken open en eerlijk besproken worden. Wat er in de provincie gebeurt, is immers niet 'van de politiek', maar van ons allemaal en het gaat ons ook allemaal aan. Zo kan er bij het zoeken naar oplossingen voor moeilijke problemen ook gekeken worden naar tegengestelde belangen (wat goed is voor de een, is dat niet altijd voor de ander) en naar de vraag wat bepaalde maatregelen mogen kosten. Door alles open en eerlijk te bespreken, en alle verschillende meningen, invalshoeken en ideeën over oplossingen aan bod te laten komen, werken de provincie en politici aan het zo noodzakelijke vertrouwen. Daarbij is het belangrijk om o.a. jongeren een duidelijke stem te geven in de provincie. Zij zijn immers de toekomst voor wie wij (ook) werken.

Het provinciebestuur staat niet op zichzelf. Een sterke provincie heeft goede banden met de gemeenten, bedrijven, het Rijk, de Europese Unie, en met allerlei regionale overlegorganen. Daartussen moet de provincie verbindend optreden, en samenwerking en overleg stimuleren en aanjagen. Door samenwerking bereiken we meer en daarvan profiteren de inwoners en bedrijven in Noord-Holland. De PvdA wil dat de provincie deze samenwerking verbetert, o.a. door ook gebruik te maken van het burgerberaad, maar ook door digitale burgerpanels en/of georganiseerde bijeenkomsten waar mensen met elkaar in gesprek kunnen gaan over belangrijke thema's ('dialoogbijeenkomsten').

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Een proef met digitale burgerpanels om de onderstaande vraagstukken met onze inwoners te bespreken.
  - Hoe denken inwoners over actuele provinciale thema's, zoals het terugdringen van het aantal auto's of de spreiding van toerisme?
  - Hoe ervaren inwoners de kwaliteit van de uitvoering van provinciale taken?
  - Met welke belangen van welke groepen mensen moet de provincie rekening houden bij het nemen van besluiten en het maken van plannen?
2. Werken met Dialoogbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten gaan we in gesprek met inwoners en andere belanghebbenden over alle zaken die men van belang acht. We vinden het belangrijk dat de provincie eerst luistert naar de mening van Noord-Hollanders en dat de provincie verschillende ideeën over oplossingen verkent, voordat er besluiten worden genomen. We geloven in de kracht en creativiteit van onze inwoners en willen daar dus maximaal gebruik van maken.
3. Een burgerberaad. In het beraad wordt een provinciaal vraagstuk ter advies voorgelegd aan een groep inwoners. Die groep inwoners wordt via loting samengesteld. Wel is het noodzakelijk om de diversiteit van de samenleving te waarborgen in het burgerberaad. Zo is het belangrijk om de stem van jongeren te laten meetellen. Een diverse groep jongeren moet dus in het beraad zijn opgenomen omdat dan jongerenparticipatie ook gestimuleerd wordt.
4. Noord-Hollanders moeten precies weten bij wie en hoe ze initiatieven kwijt kunnen en waar ze heen kunnen met hun eventuele problemen.
5. Intensief samenwerken met gemeenten, bedrijven, het Rijk, de Europese Unie en regionale overlegorganen. De invloed van gemeenten en regio's versterken door

provinciaal actief te lobbyen bij het Rijk of de Europese Unie of door ambtelijke ondersteuning te leveren voor bijvoorbeeld gemeenten of regionale overlegorganen.

11. Zeker zijn van toereikende financiën

De provincie Noord Holland staat de komende jaren voor grote financiële uitdagingen. Waar de afgelopen decennia de financiële middelen onbeperkt leken zullen er de komende jaren keuzes gemaakt moeten worden. De financiën zullen niet voldoende zijn om alle ambities mogelijk te maken. De PvdA staat voor een solide financieel beleid.

Een financieel beleid om de basis in Noord Holland op orde te hebben, maar ook gericht op de toekomst.

Dit gaan we ervoor doen en hier zetten we op in:

1. Een sluitende meerjarenbegroting.
2. Een weerstandsvermogen dat voldoende is om de financiële risico's te dekken.
3. Verhogen inkomsten (opcenten, subsidies, cofinanciering).
4. Structurele uitgaven worden structureel gedekt.
5. Om de 2 jaar worden alle lopende financiën bij de begroting meegewogen.
6. Samen met de andere vervoersautoriteiten wordt een krachtige lobby georganiseerd naar de Rijksoverheid om de afgesproken verandering van vervoerswijzen te realiseren. Essentieel daarbij is een forse verhoging van de BDU gelden/Provinciefonds om voor 2030 een schaa sprong van het regionaal openbaar vervoer mogelijk te maken.